

A SZENTATYA,

FERENC PÁPA ÜZENETE

A BÉKE XLIX. VILÁGNAPJÁRA

2016. JANUÁR 1.

Győzd le a közömbösséget és szerezd meg a békét!

1. Isten nem közömbös! Istennek számít az emberiség, Isten nem hagyja magára az embert! A z új év kezdetén ezzel a mély meggyőződéssel kívánok bőséges áldást és békét a remény jegyében minden férfi és nő, a világ minden családjá, népe és nemzete számára, az államfőknek, kormányfőknek és a vallási vezetőknek. Ne veszítsük el a reményt, hogy a 2016-os esztendőben mindnyájan eltökélten és bizakodva dolgozunk majd, ki-ki a maga szintjén, az igazságosság és a béke megvalósításán. Igen, ez utóbbi Isten ajándéka és az emberek műve. A békét Isten adja adományként, de rábízta minden férfira és nőre, akik arra

kapnak meghívást, hogy megvalósítsák.

Őrizzük a remény okát

2. A háborúk és a terrorista cselekmények, s ezek tragikus következményei, emberrablások, személyek etnikai vagy vallási okból történő üldözése, mindenféle jogsértés jellemezte az elmúlt évet az elejétől a végéig, fájdalmat hozva a világ számos táján és már-már olyan jelleget öltött, hogy „a harmadik világháború darabjainak” nevezhetjük. Ám az elmúlt évek és a most lezárult esztendő egyes eseményei mégis arra indítanak, hogy az új év elé tekintve ismét arra buzdítsak: ne veszítsük el a reményt az ember képességében, hogy Isten kegyelmével túl tud lépni a gonoszságon és nem törődik bele közömbösen ebbe a helyzetbe. Azok az események, amelyekre itt hivatkozom, megmutatják, hogy az emberiség képes szolidárisan cselekedni, és kritikus helyzetekben túl tud lendülni az egyéni érdekeken, a beletörődésen és a közönyön.

Ezek között szeretném megemlíteni azt az erőfeszítést, amelyet a világ vezetői tettek a párizsi klímacsúcson (COP21), hogy új kiutakat találjanak az éghajlatváltozás ügyében és megmentsék a Föld, közös otthonunk jó egészségét. Ez pedig visszautal másik két világszintű eseményre: az egyik az addisz-abebei csúcstalálkozó volt, ahol gyűjtést folytattak a világ fenntartható fejlődése érdekében, míg a másik az ENSZ részéről elfogadott Agenda 2030 című dokumentum, amelynek célja, hogy a kitűzött évszámig mindenki számára méltóbb életkörülményeket biztosítson, különös tekintettel a bolygó legszegényebb népeire.

2015 az Egyház életében különleges esztendő volt, mivel 50 éve hirdették ki a II. Vatikáni Zsinat két dokumentumát is, amelyek ékesszólóan írják le, mennyire együtt érez az Egyház a világgal. XXIII. János pápa a Zsinat kezdetekor ki kívánta tárni az Egyház ablakait, hogy közvetlenebb kommunikáció jöhessen létre az Egyház és a világ között. A két dokumentum, a *Nostra aetate*

és a

Gaudium et spes

emblemikus módon fejezik ezt az új kapcsolatot: a párbeszédet, a szolidaritást és az odafigyelést, amelyet az Egyház az emberiségen belül megvalósítani törekszik. A

Nostra aetate

kezdetű nyilatkozatban az Egyház arra kapott hívást, hogy nyíljon meg a dialógusra a nem keresztény vallási tapasztalatokkal. A

Gaudium et spes

lelkipásztori konstitúcióban, minthogy „az öröm és remény, a gyász és szorongás, mely a mai emberekben, főként a szegényekben és a szorongást szenvedőkben él, Krisztus tanítványainak is öröme és reménye, gyásza és szorongása” [1], az Egyház arra tett kísérletet, hogy

párbeszédet kezdjen az emberiség családjával a világ problémáival kapcsolatban, a szolidaritás és a tisztelettudó szeretet jeleként [2].

Ugyaneszerint a látásmód szerint az Irgalmasság Szentévében arra hívom fel az Egyházat, hogy imádkozzon és dolgozzon, hogy minden keresztény szíve alázatossá és együttérzővé váljon, képes legyen hirdetni és tanúsítani az irgalmasságot, „megbocsátani és adni”, és megnyílni „azok felé, akik a modern világ – gyakran drámai módon létrehozott – perifériáin élnek” úgy, hogy „ne süppedjünk bele a megalázó közömbösségbe, a lelket érzéketlenné változtató és az újdonság felfedezését megakadályozó megszokottságba, a romboló cinizmusba” [3].

Számos ok szól amellett, hogy hihessünk az emberiség képességében, hogy képes együttesen cselekedni, szolidáris módon, felismerni összekötött és kölcsönösen egymástól függő voltát, szíven viselvén a legesendőbb emberek sorsát és odafigyelve a közjóra. A szolidáris, kölcsönös felelősség eme magatartása a gyökere alapvető hivatásunknak, amely a testvériségre és a közös életre szól. A méltóság és a személyes kapcsolatok jellemeznek bennünket emberként, hiszen Isten a maga képére és hasonlatosságára teremtett bennünket. Mint elidegeníthetetlen méltósággal rendelkező teremtmények, a felebarátainkkal való kapcsolatban léteünk, felelősséget viselünk velük szemben és velük együtt cselekszünk szolidáris módon. Ezeken a kapcsolatokon kívül az ember kevésbé volna ember. És éppen ezért van, hogy a közömbösség fenyegetést jelent az emberiség egész családja számára. Most, amikor megkezdjük az új évet, szeretném, ha mindenki elismerné ezt aényt, hogy leküzdjük a közömbösséget és megszerezzük a békét.

A közömbösség egyes formái

3. Bizonyos, hogy a közömbösség magatartása, azé az emberé, aki bezárja a szívét, hogy ne kelljen odafigyelnie másokra, behunyja szemét, hogy ne kelljen észrevennie azt, ami körül veszi és inkább elhúzódik, hogy ne érítsék meg mások problémái, olyan típust jellemez, amely ma éppúgy jelen van és elterjedt, mint a történelem minden korszakában. Ugyanakkor a mi korunkban ez a típus határozottan kilépett az egyén köréből, globális dimenziót öltött és létrejött így a „közöny globalizációjának” jelensége.

Az emberi társadalomban a közömbösség legelső formája az Istennel szemben megnyilvánuló közöny, s ebből származik a felebaráttal és a teremtett világgal szembeni közöny. Ez a hamis humanizmus és a gyakorlati materializmus egyik súlyos következménye, amikor együtt jár a

relativizáló, nihilista gondolkodással. Az ember azt képzei, hogy ő maga a teremtője önmagának, a saját életének és a társadalomnak; úgy véli, elégséges önmaga számára és nem csupán Isten helyébe kíván lépni, hanem teljesen ki akarja iktatni Istent. Következésképpen úgy gondolja, nem tartozik senkinek semmivel, csakis magának, és ezért csak jogokat tulajdonít magának [4]. A személy e téves önfelfogásával szemközt XVI. Benedek arra emlékeztetett, hogy sem az ember, sem az ember fejlődése nem képes megadni önmagának a végcél értelmét [5]. Őelőtte már VI. Pál is kijelentette: „kizárólag az a humanizmus valóságos humanizmus, amely a végtelen Istenre irányul, felismerve azt a közös rendeltetést, amelyre hivatottak vagyunk, s amely az emberi élet valóságos eszméjét adja meg” [6].

A másik emberrel szembeni közömbösségnek sok formája létezik. Van olyan, aki jól informált, hallgatja a rádiót, olvassa az újságokat vagy televíziós műsorokat néz, ám mindezt langyos lélekkel teszi, szinte oda sem figyelve. Az ilyen személyeknek vannak távoli fogalmaik arról, milyen drámai helyzetekkel kell szembenéznie az emberiségnek, de úgy érzik, nincsen ehhez közükhöz, nem érznek együtt másokkal. Ez azoknak a magatartása, akinek tudomása van a dolgokról, ám tekintetét, gondolatát és cselekedeteit maga felé irányítja. Sajnos azt kell tapasztalnunk, hogy pusztán az információ mennyiségének a növekedése, éppen a mi korunkban, nem jelenti automatikusan a problémákra való odafigyelést, ha nem jár együtt vele a tudat nyitottsága és a szolidaritás [7]. Sőt, éppen okozhat is egyfajta telítettséget, amely elaltat; bizonyos értelemben viszonylagosság teszi a problémák súlyát. „Néhányan – méltánytalan általánosításokkal – egyszerűen örömteli módon megelégszenek azzal, hogy a szegényeket és a szegény országokat hibáztatják a bajaikért, és úgy vélik: egy olyan 'nevelés' jelenti a megoldást, mely megnyugtatja, és háziasított, ártalmatlan lényekké alakítja őket. Ez még ingerlőbbé válik, ha a kirekesztettek növekedni látják azt a társadalmi rákfenét, amit a számtalan országban – a kormányokban, a vállalkozói szférában és az intézményekben – mélyen meggyökerezett korrupció jelent, bármilyen legyen is az uralkodó politikai ideológia” [8].

Más esetekben a közömbösség úgy nyilvánul meg, mint a minket körülvevő, főként a távolabb eső valóságra történő odafigyelés hiánya. Vannak olyan emberek, akik inkább nem keresnek, nem tájékozódnak, csak élnek a maguk jólétében és kényelmében, meg sem hallva a szenvedő emberiség fájdalmas kiáltásait. Szinte észre sem vettük és képtelenek lettünk együttérezni másokkal, más emberek drámájával, nem érdekel bennünket, hogy foglalkozunk velük, mintha a másokkal történő dolgok iránti felelősség nem terhelne minket is, nem tartozna miránk [9]. „Amikor jól érezzük magunkat és kényelmesen vagyunk, bizonyosan elfeledkezünk a többi emberről (amit a mennyei Atya soha nem tesz), nem érdekelnek bennünket mások problémái, s mindazok a szenvedések és igazságtalanságok, amelyekben részük van... Ilyenkor a szívünk a közömbösségbe süllyed: miközben én viszonylag jól és kényelmesen élek, megfeledkezem azokról, akik nincsenek annyira jól” [10].

Minthogy közös az otthonunk, nem tehetjük meg, hogy ne aggódjunk az állapota miatt – én is

ezt tettem a Laudato si kezdetű enciklikában. A vizek és a levegő szennyezése, az erdők korlátlan pusztítása, a környezet rombolása gyakran az embernek a többi ember iránti közömbösségből fakadnak, mivel minden összefügg mindennel. Ugyanígy az embernek az állatokkal szemben tanúsított magatartása is befolyásolja azt, hogy milyen kapcsolatokat épít a többi emberrel [11], hogy ne is beszéljünk azokról, akik máshol képesek megtenni bizonyos dolgokat, amit otthon nem mernek megtenni [12].

Ezekben és más esetekben, a közönyből főként bezárkózás és tétlenség születik, s ennek következménye, hogy az ember nem él békében Istennel, felebarátaival és a teremtett világgal.

A globális közömbösség a békét fenyegeti

4. Az Istennel szembeni közömbösség túlmutat az egyes ember benső, lelki szféráján és befolyásolja a nyilvános, társadalmi közeget is. Ahogyan azt XVI. Benedek kifejtette, „szoros kapcsolat áll fenn Isten megdicsőítése és a Földön élő emberek békéje között” [13]. Ugyanis „anélkül, hogy megnyílna a transzcendens felé, az ember könnyedén a relativizmus csapdájába esik, és onnantól kezdve nehezzé válik számára, hogy igazságosan és elhivatottan cselekedjen a béke érdekében” [14]. Isten elfeledése és megtagadása, amelyek arra vezetnek az embert, hogy ne ismerjen el többé önmaga felett semmilyen normát, és egyedül önmagát tekintse mércének, mértéktelen kegyetlenséget és erőszakot szült [15].

Egyéni és közösségi szinten is, az Isten iránti közömbösségből származó, a többi ember irányában megnyilvánuló közömbösség az elerőtlenedésben és az elhivatottság hiányában ölt testet. Ebből fakad azután az igazságtalanság számtalan helyzete, a társadalmi egyenlőség súlyos felborulása, ezekből pedig konfliktusok származnak, vagy mindenesetre az elégedetlenségnek a légköre, amelyből előbb vagy utóbb alkalomadtán erőszak és bizonytalanság születhet.

Ebben az értelemben a közömbösség és az elkötelezettségnek az ebből származó hiánya súlyosan kikezdi az egyes ember kötelességtudatát, hogy képességeinek és a társadalomban betöltött szerepének mértékében hozzá kell járulnia a közjóhoz, legfőképpen a békéhez, amely az emberiség egyik legértékesebb java [16].

Amikor a másik ember, az emberek méltósága és alapvető jogai és szabadsága iránti

közömbösség eléri az intézményes szintet és ez ráadásul társul a profitot és hedonizmust hirdető civilizációval, ebből olyan cselekmények és irányelvek jöhetnek létre, amelyek fenyegetést jelentenek a békére nézve. A közömbösségnek ez a fajta alapállása eljuthat odáig is, hogy alattomos gazdasági döntéseket igazol, amelyek aztán igazságtalanságokat, megosztottságot és erőszakot vonnak maguk után, csak azért, mert valaki a saját vagy egy nemzet jólétét helyezte előtérbe. Az emberek gazdasági és politikai terveinek nem ritkán az ugyanis a célja, hogy megszerezzék vagy megtartsák a hatalmat vagy a gazdagságot, akkor is, ha ennek érdekében lábbal kell tiporniuk mások jogait vagy alapvető szükségleteit. S amikor a népek azt tapasztalják, hogy megtagadják tőlük elemi jogaikat, mint a táplálékot, a vizet, az egészségügyi gondoskodást vagy a munkát, erős kisértést éreznek, hogy erővel szerezzék meg maguknak ezeket [17].

Ezen túl, a természettel szembeni közömbösség, amelynek nyomán erdőket irtunk ki, szennyezzük a környezetünket és természeti katasztrófákat idézünk elő, amelyek nyomán teljes közösségeknek kell elhagyniuk életterüket, hogy átmeneti és bizonytalan körülmények közé kerüljenek, újfajta szegénységet, igazságtalan helyzeteket hoz létre s ebből is vészterhes következmények származnak a biztonságra és a társadalmi békére nézve. Hány és hány háborút indítottak és még hányat fognak indítani a természeti erőforrások hiánya miatt, vagy éppen a természeti erőforrások iránti fékezhetetlen vágyból [18]?

A közömbösségből az irgalmasságba: a szív megtérése

5. Amikor egy évvel ezelőtt, a Béke Világnapjára küldött üzenetemben, amelynek címe „Már nem rabszolgák, hanem testvérek vagytok” volt, felidéztem az emberi testvériség első bibliai képét, vagyis Káin és Ábel történetét (vö. Ter 4,1-16), arra próbáltam felhívni a figyelmet, hogy miképpen árulta el Káin ezt a testvériséget. Káin és Ábel testvérek, ugyanabból az anyaméhéből származnak, ugyanaz a méltóságuk és mindkettőjüket a maga képére és hasonlatosságára alkotta az Isten, mégis megszakad a teremtettségéből fakadó testvériségük. „Káin nem csupán képtelen elviselni testvérét, Ábelt, hanem féltékenységében meg is öli őt” [19]. A testvérgyilkosság az árulásnak a formája, és az, hogy Káin elutasítja Ábel testvér voltát az első szakítás a testvérség, szolidaritás és kölcsönös tisztelet családi kapcsolatával.

Isten ekkor közbeavatkozik, hogy figyelmeztesse az embert felelősségére a felebarátja iránt, éppen úgy, ahogyan ezt Ádám és Éva, az ősszülők esetében is tette, amikor ezek megszakították a közösséget a Teremtővel. „Ekkor az Úr megkérdezte Kaint: 'Hol van a testvéred, Ábel?' Ő így válaszolt: 'Nem tudom; talán őrzője vagyok testvéremnek?' Erre ő ezt mondta: 'Mit tettél? Testvéred vére felkiált hozzám a földről'” (Ter 4,9-10).

Káin azt állítja, hogy nem tudja, mi történt testvérével, hogy nem az őrzője. Nem érzi magát felelősnek a másik életéért, a sorsáért. Úgy érzi, nincsen hozzá köze. Közömbös testvére iránt, noha közös eredet köti őket össze. Milyen szomorú ez! Mekkora testvéri, családi, emberi dráma! Ez az első megnyilvánulása a testvérek egymás iránti közömbösségének. Isten viszont nem közömbös: Ábel vérének nagy az értéke az ő szemében és számon kéri ezt Káintól. Isten tehát úgy mutatkozik meg már az emberiség történetének kezdetekor, mint olyasvalaki, akit érdekel az ember sorsa. Amikor később Izrael fiai fogságban vannak Egyiptom földjén, Isten ismét közbelép. Így szól Mózeshez: „Láttam Egyiptomban élő népem nyomorúságát és hallottam a munkafelügyelőkre vonatkozó panaszát; igen, ismerem szenvedését. Azért szálltam le, hogy kiszabadítsam az egyiptomiak hatalmából, és hogy kivezessek arról a földről egy szép, tágas országba, egy tejjel-mézzel folyó országba” (Kiv 3,7-8). Fontos megfigyelnünk az igéket, amelyek Isten fellépését írják le: lát, hall, ismer, leszáll és megszabadít. Isten nem közömbös. Figyel és cselekszik.

Ugyanilyen módon leszállt az emberek közé Isten Fiában, Jézus Krisztusban, megtestesült és szolidárisnak mutatkozott az emberiséggel mindenben, kivéve a bűnt. Isten azonosult az emberiséggel: „ő elsőszülött a sok testvér között” (Róm 8,29). Nem elégedett meg annyival, hogy tanítsa a tömeget, hanem gondoskodott az emberekről, különösképpen, amikor azt látta, hogy éhesek (vö. Mk 6,34-44) vagy nincsen munkájuk (vö.

Mt 20,3). Tekintetét nem csak az emberekre vetette, hanem a tenger halaira, az ég madaraira, a kicsiny és nagy növényekre és a fákra: magához ölelte az egész teremtett világot. Ő bizonyosan lát mindent, de nem elégszik meg ennyivel, mivel megérinti az embereket, beszél velük, cselekszik érdekükben és jót tesz azokkal, akik segítséget szenvednek. És ez sem elég: megindul és sír miattuk (vö.

Jn 11,33-44). Azért tevékenykedik, hogy véget vessen a szenvedésnek, a szomorúságnak, a nyomornak és a halálnak.

Jézus azt tanítja nekünk, hogy legyünk irgalmasak, mint az Atya (vö. Lk 6,36). Az irgalmas szamaritánusról szóló példabeszédében (vö.

Lk 10,29-37) elénk tárja, hogy van, aki nem nyújt segítséget embertársa súlyos szükségében: „észrevette, de elment mellette” (vö.

Lk 10,31.32). Ugyanakkor ezzel a példával arra szólítja fel hallgatóit, különösképpen tanítványait, hogy tanuljanak meg megállni a világ fájdalmai mellett, hogy enyhítsenek azokon, gyógyítsák mások sebeit azokkal az eszközökkel, ami rendelkezésükre áll, kezdve az idejükön, számos elfoglaltságuk közepette. A közömbösség gyakran a kibúvókat keresi: rituális előírások mögé

bújik, azzal takarózik, hogy rengeteg dolga van, hivatkozik a feszülő ellentétekre, amelyek távol tartják az egyik embert a másiktól vagy az előítéletekre, amelyek meggátolnak bennünket abban, hogy közeledjünk egymáshoz.

Az irgalmasság Isten szíve. Éppen ezért azoknak a szíve is kell, hogy legyen, akik a gyermekei, és így nagy családja tagjainak vallják magukat, s ez a nagy szív erősen dobog ott, ahol veszélyben van az ember méltósága, vagyis istenképisége. Jézus figyelmeztet rá bennünket: a szeretet a többi ember iránt, legyen bár szó idegenekről, betegekről, foglyokról, hajléktalanokról, sőt az ellenségeinkről az a mérce, amellyel Isten megítéli cselekedeteinket. Ettől függ örök sorsunk. Nem kell tehát meglepődnünk azon, hogy Pál apostol felszólítja a római keresztényeket, hogy örvendjenek az örvendezőkkel és sírjanak a sírókkal (vö. Róm 12,15), vagy azt ajánlja a korintusi testvéreknek, hogy tartsanak gyűjtéseket a szolidaritás jegyében az Egyház szenvedő tagjai számára (vö.

1 Kor

16,2-3). Szent János pedig ezt írja: „Hogyan marad meg Isten szeretete abban, aki – bár bőven van neki a világ javaiból –, mégis, amikor látja, hogy testvére segítséget szenved, elzárja előle a szívét?” (

1 Jn

3,17; vö.

Jak

2,15-16).

Ezért van, hogy „a hitelesség szempontjából döntő, hogy az Egyház és igehirdetése az irgalmasságot elsőként élje és tanúsítsa. Nyelvezetének és gesztusainak közvetítenie kell az irgalmasságot, hogy behatolhasson az emberi szívekbe, és arra indítsa őket, hogy megtalálják az Atyához visszavezető utat. Az Egyház első igazsága Krisztus szeretete. Az Egyház ennek a megbocsátó és önátadó szeretetnek a szolgálója és közvetítője az emberek között. Éppen ezért, ahol az Egyház jelen van, ott nyilvánvalóvá kell válnia az Atya irgalmasságának. Plébániáinkon, közösségeinkben, társulatainkban és mozgalmainkban – egyszóval bárhol, ahol keresztények élnek, mindenkinek rá kell találnia az irgalmasság oázisára” [20].

Így tehát nekünk is az a feladatunk, hogy a szeretet, az együttérzés, az irgalmasság, a szolidaritás valódi életprogramunkká, magatartásunk stílusává váljon az egymáshoz fűződő kapcsolatainkban [21]. Ehhez a szív megtérésére van szükség, vagyis arra, hogy Isten kegyelme átalakítsa kő szívünket hús szívvé (vö. Ez 36,26), amely képes megnyílni a többi ember felé hiteles szolidaritást mutatva. Ez ugyanis sokkal több, mint „holmi szájalom és bizonytalan irgalmasság vagy felületes részvét annyi szenvedő ember iránt” [22]. A szolidaritás „eltökélt akarat a közjó szolgálatára, állandó gondoskodás róla, azaz mindenkiről külön-külön és összességében, mert mindnyájan felelősek vagyunk egymásért” [23], mivel az együttérzés a testvériségből fakad.

Ha ezt értjük alatta, a szolidaritás az az erkölcsi és társadalmi magatartás, amely leginkább megfelel annak a kihívásnak, amit korunk sebei jelentenek, valamint annak a tagadhatatlan kölcsönös függésnek is, amely egyre inkább összeköti a globalizált világban az egyes ember és közössége egy meghatározott helyen zajló életét a világ összes többi férőjének és nőjének életével [24].

A szolidaritás és az irgalmasság kultúrájának előmozdításával küzdjük le a közömbösséget

6. A szolidaritás, mint erkölcsi erény és társadalmi magatartás a személyes megtérés gyümölcse, és ezért a nevelés és képzés terén felelősséget viselő sokféle személy részéről elkötelezettséget igényel.

Elsőként a családra gondolok, amelyeknek a feladata az első, elkerülhetetlenül fontos nevelés. Ez az első hely, amelyben az ember megéli és továbbadja a szeretet és a testvériség, az együttélés és az osztozás, valamint az egymásról történő gondoskodás értékeit. A család egyben a hit továbbadásának is kiemelt helyszíne, azokon az első, egyszerű jámbor gesztusokon keresztül, amelyeket az édesanyák tanítanak meg gyermekeiknek [25].

Ami az iskolák, gyermek- és ifjúságnevelő intézmények nevelőit és oktatóit illeti, akiknek a gyermekek és fiatalok nevelése a komoly elkötelezettséget kívánó feladata, tudatában kell lenniük a felelősségüknek, hogy az ő feladatuk a személyiség erkölcsi, lelki és társadalmi dimenziójáról is gondoskodni. A szabadság, a kölcsönös tisztelet és a szolidaritás értékeit a legifjabb kortól át lehet adni a számukra. XVI. Benedek a nevelési feladatokat végző intézmények vezetőihez szólva kijelentette: „Minden nevelő környezet legyen olyan hely, amely nyitott a transzcendensre és a többi emberre: legyenek ezek a párbeszéd, az összetartás és a meghallgatás helyei, amelyben a fiatalok azt érezhetik: itt értékelik a bennük rejlő lehetőségeket, belső gazdagságukat és megtanulhatják testvéreik megbecsülését. Adják tovább ezek a helyek annak az öröme az érzését, ami abból fakad, ha valaki nap mint nap megéli a szeretetet és az együttérzést a felebarátai iránt és tevékenyen részt tud venni az emberibb és testvériesebb társadalom építésében” [26].

A kultúra és a tömegkommunikációs eszközök területén dolgozóknak is van felelőssége a nevelés és az oktatás területén, főként a mai társadalmakban, ahol az információs és

kommunikációs eszközökhöz való hozzáférés mind elterjedtebb. Az ő feladatuk az, hogy elsősorban az igazság és ne pedig részérdekek szolgálatában álljanak. A tömegkommunikációs eszközök ugyanis „nem csupán tájékoztatást adnak, hanem alakítják is az emberek szellemét, s ezért jelentős hozzájárulást adhatnak a fiatalok neveléséhez. Nagyon fontos figyelembe vennünk, hogy a nevelés és a kommunikáció között igen szoros a kapcsolat, hiszen a nevelés kommunikáción keresztül zajlik, s ez pozitív vagy negatív értelemben befolyásolja a személy fejlődését” [27]. A kultúra és a média területén dolgozóknak arra is ügyelniük kellene, hogy az a mód, ahogy az információt megszerzik és terjesztik, mindig jogilag és erkölcsileg helyes legyen.

A béke a szolidaritás, az irgalmasság és az együttérzés kultúrájának gyümölcse

7. Miközben tudatában vagyunk annak, mennyire fenyegető veszély a közömbösség globalizációja, nem tehetjük meg, hogy fel ne ismerjük, miként jelenik meg a fent leírt környezetben számos pozitív kezdeményezés és tevékenység, amely arról tanúskodik, hogy az ember képes az együttérzésre, az irgalmasságra és a szolidaritásra. Szeretnék itt emlékeztetni néhány dicséretesen elkötelezett példára, amelyek megmutatják: mindenki képes legyőzni a közömbösséget, ha úgy dönt, nem fordítja el a tekintetét a felebarátjáról. Ezek jó gyakorlatokat mutatnak be az emberibb társadalom felé vezető úton.

Számos kormányoktól független szervezet és karitatív csoport létezik az Egyházon belül és azon kívül is, amelyeknek tagjai a járványok, természeti csapások vagy háborúk idején fáradságot és veszélyeket vállalva gondoskodnak a sebesültekről és a betegekről, vagy temetik a halottakat. Mellettük szeretném megemlíteni azokat a személyeket és egyesületeket, amelyek a migránsoknak nyújtanak segítséget, amikor ezek sivatagokon és tengereken kelnek keresztül jobb életkörülményeket keresve. Ezek az irgalmasság testi és lelki cselekedetei, amelyek alapján egykor majd életünk végén megítélnek bennünket.

Gondolatban az újságírókhoz és fényképészekhez is fordulok, akik a közvéleményt tájékoztatják azokról a nehéz helyzetekről, amelyek megszólják az emberek lelkiismeretét. Azokhoz is szólok, akik az emberi jogokért küzdenek, főként az etnikai és vallási kisebbségek, a bennszülött lakosság, a nők és a gyermekek jogaiért, és mindazokért, akik veszélyeknek kitett életkörülmények között élnek. Közöttük ott vannak azok a papok és misszionáriusok is, akik jó pásztorként híveik mellett maradnak és támogatják őket a veszélyek és megpróbáltatások, különösen a fegyveres konfliktusok közepette is.

Hány és hány család van, amely a munka terén és a társadalmi szinten elviselt nehézségek

ellenére is konkrétan „az ár ellenében” nevelik gyermekeiket, vállalva a sok áldozatot, a szolidaritás, az együttérzés és a testvériség értékeinek jegyében! Hány család nyitja meg szívét és otthona ajtaját a szűkséget szenvedők, mint a menekültek és migránsok előtt! Szeretnék külön köszönetet mondani minden személynek, családnak, plébániának, vallási közösségnek, kolostornak és kegyhelynek, amelyek készségesen válaszoltak felhívásomra, hogy fogadjanak be egy-egy menekült családot [28].

Végezetül szeretném megemlíteni a fiatalokat, akik azért gyűlnek össze, hogy szolidaritási akciókban vegyenek részt, és mindazokat, akik megnyitják kezeiket, hogy segítsenek a szűkölködőkön saját településükön, saját országukban vagy a világ más tájain. Szeretnék köszönetet mondani mindenkinek és egyben bátorítani is mindenkit, aki ilyen akciókban vesz részt, noha nem keltenek hírverést a dolog körül: az ő éhségüket és szomjúságukat is csillapítani fogják egykor, irgalmasságukra irgalmasság lesz a válasz és mint a béke szerzői, Isten fiainak fogják őket hívni (vö. Mt 5,6-9).

A béke az Irgalmasság Szentéve jegyében

8. Az Irgalmasság Szentéve szellemében mindnyájan arra kapunk meghívást, hogy ismerjük fel, hogyan jelentkezik a közömbösség életünkben és tegyünk konkrét vállalást, amellyel jobbá tesszük azt a valóságot, amelyben benne élünk, ide értve családjunkat, a lakó- és munkakörnyezetünket is.

Az államokat is konkrét cselekvésre hívjuk, bátor tettek végrehajtására társadalmuk esendőbb tagjainak, vagyis a foglyok, a migránsok, a munkanélküliek és a betegek érdekében.

Ami a rabokat illeti, sok esetben sürgős konkrét intézkedéseket hozni abból a célból, hogy javítsanak az életkörülményeiken a börtönökben, különös tekintettel azokra a személyekre, akiket úgy fosztanak meg a szabadságuktól, hogy még bírói ítéletre várnak [29]: tekintetbe kell venni, hogy a büntetőjogi szankciók célja a nevelés. Meg kell fontolni, hogy a nemzeti törvénykezési gyakorlatba be lehet-e foglalni alternatív büntetési módokat a szabadságvesztés mellett. Ebben az összefüggésben szeretném megismételni felhívásomat az állami hatóságokhoz a halálbüntetés eltörlése érdekében ott, ahol ez még érvényben van, és azt is, hogy az amnesztia hirdetése is megfontolandó.

Ami a migránsokat illeti, felhívást fogalmazok meg, hogy gondolják újra a migrációval kapcsolatos törvényi szabályozást, hogy sokkal inkább a befogadás szelleméből, a kölcsönös kötelességekből és felelősségből induljanak ki, és segítsék a migránsok beilleszkedését. Ebben az összefüggésben külön figyelmet kellene szentelni a migránsok tartózkodása körülményeinek, nem feledve, hogy a törvényen kívüli állapot esetleg a bűnözés felé irányíthatja őket.

Ebben a jubileumi szentévből súlyos felhívást szeretnék ezen kívül intézni az államok vezetőihez, hogy tegyenek konkrét intézkedéseket azon testvéreink érdekében, akiknek nincsen munkája, földje és otthona. Gondolok itt a méltó munkahelyek teremtésére, hogy ezzel lépjenek fel a munkanélküliség társadalmat fenyegető ténye ellen, amely sok családot és fiatalt érint és igen súlyos hatással van az egész társadalomra. A munka hiánya alapvetően befolyásolja az ember méltóságérzetét és reményét, és ezt csak részben lehet ellensúlyozni az egyébként szükséges segélyekkel, amelyekkel a munkanélkülieket és családjaikat ellátják. Különös figyelmet kellene szentelni a nőknek, akiket sajnos még mindig hátrányos megkülönböztetés sújt a munka világában, és mindazon dolgozóknak, akik helyzete átmeneti vagy veszélyben forog, és azoknak is, akiknek a fizetése nem egyezik meg a társadalmi küldetésük fontosságával.

Végezetül azt is kérem, hogy hatékony lépéseket tegyenek a betegek életkörülményeinek a javításáért, biztosítsák mindenki számára az orvosi ellátást és az életükhöz feltétlenül szükséges gyógyszereket, ide értve az otthoni gondoskodás lehetőségét is.

Saját határaik látóhatárán túlra is tekintve az államfők feladata az is, hogy új kapcsolatokat hozzanak létre más népekkel, lehetővé téve mindenki számára a nemzetközi közösség életében való teljes részvételt, hogy ezáltal megvalósuljon a testvériség a nemzetek családja körében is.

Ebben az összefüggésben szeretnék hármas felhívást megfogalmazni: tartózkodjanak tőle, hogy más népeket konfliktusokba vagy háborúkba keverjenek, amelyek nem csupán anyagi, kulturális és társadalmi kincseiket rombolják le, hanem hosszú időre összetörik erkölcsi és lelki egységüket is; töröljék el vagy tegyék fenntartható módon kezelhetővé a szegényebb államok tartozásait; hozzanak létre olyan nemzetközi együttműködések, amelyek nem egy-egy ideológia szolgálatában állnak, hanem tiszteletben tartják a helyi népesség értékeit és minden esetben őrizkednek attól, hogy megsértsék a megszületendő gyermekek alapvető és elidegeníthetetlen jogait.

E gondolataimat, az újévre szóló jókívánságaimmal együtt Szűz Mária, az emberiség szükségletei iránt leggondosabb Édesanya gondjaira bízom, hogy elnyerje Fiától, Jézustól, a Béke Fejedelmétől könyörgéseink meghallgatását és áldását mindennapi erőfeszítéseinkre, amikor egy testvéri és szolidáris világért dolgozunk.

Vatikán, 2015. december 8.

A Boldogságos Szűzanya Szeplőtelen Fogantatásának ünnepén

Az Irgalmasság Rendkívüli Szentéve megnyitáskor

FERENC

[1] II. Vatikáni Zsinat, Gaudium et spes pasztorális konstitúció, 1.

[2] Vö. Uo., 3.

[3] Az Irgalmasság Rendkívüli Szentévet meghirdető pápai bulla, Misericordiae vultus, 14-15.

[4] Vö. XVI. Benedek, Caritas in veritate enciklika, 43.

[5] Vö. Uo., 16.

[6] Populorum progressio enciklika, 42.

[7] „Az egyre erőteljesebben globalizálódó társadalom egymás szomszédaivá tesz minket, de nem tesz egymás testvéreivé. Az önmagában vett ész elégséges az emberek egyenlőségének megteremtésére és egymással való polgári együttélésük megszilárdítására, de soha nem képes megalapozni a testvériséget” (XVI. Benedek, Caritas in veritate enciklika, 19).

[8] Evangelii Gaudium apostoli buzdítás, 60.

[9] Vö. Uo., 54.

[10] Nagyböjti üzenet, 2015.

[11] Vö. Laudato sì enciklika, 92.

[12] Vö. Uo., 51.

[13] Beszéd a Szentszék mellett akkreditált diplomácia testület tagjaihoz, 2013. január 7.

[14] Uo.

[15] Vö. XVI. Benedek, Hozzászólás a békéért és igazságosságért végzett reflexió, dialógus és imádság napján, Assisi, 2011. október 27.

[16] Vö. Evangelii gaudium apostoli buzdítás, 217-237.

[17] „Mindaddig, amíg nem szüntetik meg a társadalomban és a különböző népek közötti kirekesztést és egyenlőtlenséget, lehetetlen lesz felszámolni az erőszakot. A szegényeket és a szegényebb néprétegeket vádolják erőszakkal, de esélyegyenlőség nélkül az erőszak és a háború különböző formái olyan termékeny talajra találnak, melyek előbb vagy utóbb robbanást okoznak. Amikor egy – helyi, nemzeti vagy világméretű – társadalom a tagjai egy részét az útszélen hagyja, nem lesznek politikai programok, sem rendfenntartó vagy hírszerző erők, melyek korlátlanul biztosíthatnák a nyugalmat. Ez nemcsak azért történik így, mert az egyenlőtlenség erőszakos reakciót vált ki azokban, akiket kizárnak a rendszerből, hanem azért, mert a társadalmi és gazdasági rendszer gyökerében igazságtalan. Ahogyan a jó közölni akarja önmagát, ugyanúgy a rossz is – amivel az ember egyetért –, vagyis az igazságtalanság arra törekszik, hogy kiterjessze a maga ártó erejét, és észrevétlenül kiforgassa bármilyen politikai és társadalmi rendszer alapjait – tűnjenek azok mégoly szilárdnak is.” (Evangelii gaudium apostoli buzdítás, 59.)

[18] Vö. Laudato si anciklika, 31; 48.

[19] Üzenet a Béke Világnapjára 2015, 2.

[20] Az Irgalmasság Rendkívüli Szentévé meg hirdető pápai bulla, Misericordiae Vultus, 12.

[21] Vö. Uo., 13.

[22] II. János Pál, Sollicitudo rei socialis enciklika, 38.

[23] Uo.

[24] Vö. Uo.

[25] Vö. Katekézis az általános kihallgatáson, 2015. január 7.

[26] Üzenet a Béke Világnapjára 2012, 2.

[27] Uo.

[28] Vö. Úrangyala imádság, 2015. szeptember 6.

[29] Vö. Beszéd a Nemzetközi büntetőjogi társaság előtt, 2014. október 23.